

3. Výkonnost odvětví

Výkon všech odvětví pohledem dynamiky HPH mezičtvrtletně lepší již po šesté v řadě

Návrat ekonomiky ČR na růstovou trajektorii dokládá i dosavadní letošní vývoj hrubé přidané hodnoty (HPH), jež byla ve 3. čtvrtletí meziročně o 2,7 % vyšší (v podobných intencích rostla i v předchozích částech roku). Mezičtvrtletní růst pokračoval již po šesté v řadě. V úhrnu za 1. až 3. čtvrtletí 2014 posílil výkon všech odvětví meziročně o 2,7 % a byl v rámci tohoto období roku nejvyšší od propuknutí hluboké recese.

Tři pětiny růstu HPH letos zabezpečil zpracovatelský průmysl...

Zdrojem síly i dosavadní stability růstu HPH je zpracovatelský průmysl (od počátku roku přispěl k meziročnímu růstu ze tří pětin), byť v letech 2010-2011 byla jeho role ve fázi ožívování ekonomiky ještě výraznější. Pozitivním signálem, který ekonomiku přibližuje k období předkrizové konjunktury, je rozproštění růstu HPH do všech významných odvětví, vyjma finančnictví, jehož přidaná hodnota (vinou segmentu pojišťovnictví) meziročně silně oslabila (-8 %). Peněžnictví a pojišťovnictví však patřilo v období mělké recese (2012-2013) k jednomu z mála dynamických odvětví a proti vrcholu konjunktury (1 až 3. čtvrtletí 2008) byla letos jeho HPH o vyšší o více než čtvrtinu (v celém terciárním sektoru stagnovala a ve zpracovatelském průmyslu vzrostla „pouze“ o desetinu).

...avšak menším dílem přispěla ve všech letošních čtvrtletích všechny hlavní odvětví (vyjma finančnictví)

Růst HPH převyšoval dynamiku celkové zaměstnanosti i odpracované doby, které meziročně posílily především ve službách

Meziroční zvýšení HPH v 1. až 3. čtvrtletí roku 2014 proběhlo při skromnějším růstu zaměstnanosti (0,5 %, v pojetí národních účtů), který ale s obdobnou intenzitou přetrvával i v nedávném období mělké recese. Jen mírný byl také růst celkové odpracované doby (0,9 %) s vyšší dynamikou soustředěnou (podobně jako u zaměstnanosti) zejména do odvětví služeb - především v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech (7 %) či v oblastech nemovitostí (5 %). To zpracovatelský průmysl si zatím s výrazným růstem zakázek (především v první polovině roku) musel poradit při slabším růstu zaměstnanosti (0,3 %) i odpracované době (0,4 %). Přidaná hodnota v sektoru zemědělství, lesnictví a rybářství rostla, obdobně jako u zpracovatelského průmyslu, o více než 6 % i v důsledku rekordní úrody (zejména obilovin). Mírný meziroční růst HPH (2,0-2,5 %) je již čtyři čtvrtletí v řadě patrný ve stavebnictví, jemuž pomohly v nastartování větších zakázek v inženýrském stavitelství i příznivé klimatické podmínky. Po třinácti čtvrtletích se zde obnovil mírný růst počtu pracovníků, nikoliv však v zaměstnanecké sféře, což naznačuje přetrvávající nejistotu v tomto oboru. Téměř tři roky trávající pokles HPH ve veřejných službách se letos zastavil (2,6 %), čemuž pomohl postupný odklon od silnějších úsporných opatření podpořený i větší aktivitou státu v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti (oživení veřejně prospěšných prací zastavilo již loni v tomto segmentu služeb dlouhodobý pokles zaměstnanosti).

Rekordní úroda v zemědělství napomohla k nejvyššímu meziročnímu růstu HPH za posledních pět let

Zastavení dlouhodobého poklesu HPH ve stavebnictví i veřejných službách

Ožívování průmyslu započaté v létě loňského roku léta pokračovalo...

Výkon průmyslu¹ (měřený pomocí indexu produkce) pokračoval i v průběhu roku 2014 v tendencích započatých v druhé polovině loňského roku. Oživení zahraniční poptávky, zpočátku zejména po dopravních prostředcích, se postupně přeneslo nejen subdodavatelskými vztahy i na většinu ostatních zpracovatelských oborů, a to i v případě domácí poptávky. Průmyslová produkce (očištěná o kalendářní variace) udržela vysokou dynamiku z konce loňského roku, když v 1. i 2. čtvrtletí shodně vzrostla o 6,2 %. Ve 3. čtvrtletí však citelně ubrala na tempu (2,8 %) v souvislosti se zpomalením dynamiky zahraniční poptávky (především po motorových vozidlech) a také nepříznivým vývojem v těžbě a energetice. Svou roli sehrál i postupný přechod na vyšší loňskou základnu. V mezičtvrtletním vyjádření výkon celého průmyslu poprvé od počátku loňského roku oslabil, když ve 3. čtvrtletí poklesl o 0,5 % (v samotném zpracovatelském segmentu stagnoval).

...mezičtvrtletně však průmysl poklesl poprvé od počátku roku 2013, vlivem propadu v těžbě, pokračujícího nepříznivého vývoje energetiky, ale i oslabení zahraniční poptávky po motorových vozidlech

Průmysl jako celek ve 3. čtvrtletí poprvé překonal předkrizovou úroveň produkce, většina oborů však za ní stále zaostávala

Ve 3. čtvrtletí byla v průmyslu poprvé reálně překonána úroveň produkce z vrcholu konjunktury (3q. 2008), a to o 3,4 %. Nejvíce se o to zasloužila výroba dopravních prostředků, která svoji úroveň překonala o celou polovinu a také související odvětví výroby elektrických zařízení (o třetinu). O sedminu vyšší byla produkce i u výrobců počítačů, elektronických a optických přístrojů a zařízení. Většina průmyslových oborů však předkrizové úrovně produkce zatím nedosáhla, což platilo především o těžbě (78 %), podobně na tom byla i některá zpracovatelská odvětví (výroba nápojů, oděvní a kožedělný průmysl, tiskárenství, průmysl stavebních hmot a také hutnictví (85 %).

¹ Zahnující odvětví dle CZ-NACE: B (Těžba a dobývání), C (Zpracovatelský průmysl), D (Energetika)

I přes zpomalující tempo je automobilový průmysl stále dominantním přispěvatelem (z 45 %) k růstu produkce v celém průmyslu

Průmyslová produkce za celé 1. až 3. čtvrtletí meziročně přidala 5,5 % (loni ještě o 1,8 % klesala). K dosavadnímu letošnímu meziročnímu růstu produkce z 45 % přispěla výroba motorových vozidel (při růstu samotného odvětví o 15 %), desetinu shodně přidaly návazné obory gumárenství a plastikářství, výroba elektrických zařízení a též kovových konstrukcí. Dynamicky rostla produkce i v silně exportně orientovaných (avšak váhově méně významných odvětvích) výroby počítačů, elektronických a optických přístrojů (od počátku roku o více než šestinu), v menší míře i v chemickém průmyslu. Do vyšší produkce odvětví ostatních nekovových minerálních výrobků (+ 5 %) se promítá i postupné oživení stavebních zakázek.

Meziroční růst produkce napříč téměř všemi zpracovatelskými obory, pokračující útlum v těžebním průmyslu, vinou především vývoje ve 3. čtvrtletí 2014

Vlivem oživení zahraniční, ale i domácí poptávky rostla v 1. až 3. čtvrtletí produkce napříč téměř všemi zpracovatelskými obory (výjimku představovaly pouze váhově okrajové a dlouhodobě útlumové obory tiskárenství a oděvnictví). O šestinu rostly nejen tradičně silná exportní odvětví (motorová vozidla, počítače, elektronické a optické přístroje), silnou dynamiku vykázal ale i chemický průmysl (+11,3 %), zčásti i vlivem omezení výroby v loňském létě vinou povodní. Naopak mimo zpracovatelský segment se nedařilo jak energetice (jejíž produkce meziročně klesala mírným tempem rovnoměrně od počátku roku), tak i těžbě a dobývání (s nepříznivým vývojem především ve 3. čtvrtletí (kdy meziročně navzdory nízké srovnávací základně propadla o téměř desetinu).

Nejvíce rostly průmyslové obory orientované na investice či výroby dlouhodobou spotřebu

V 1. až 3. čtvrtletí se v úhrnu o desetinu meziročně zvýšila produkce odvětví orientovaných na investice (stroje, vozidla) při souběžném kontrastu temp u produkce pro spotřebu dlouhodobou (+7%) a krátkodobou (+2 %) - zahrnující např. potraviny, nápoje, tabák, oděvy.

Zpomalení meziroční dynamiky zahraničních zakázek - především v hutnictví, kovovýrobě a v automobilovém průmyslu

Ve většině klíčových oborů, bylo zejména ve 3. čtvrtletí znatelné zpomalování meziroční dynamiky růstu produkce. Částečně to souviselo s přechodem na výrazně silnější loňskou základnu, viditelné bylo ale také výraznější zpomalení dynamiky u zahraničních zakázek (1. čtvrtletí +20 %, 3. čtvrtletí +9 %). Tento vývoj byl patrný zejména v hutnictví, kovovýrobě a výrobě motorových vozidel (35 % res. 9 %). Naopak u domácích zakázek se zhoršený ekonomický vývoj v zemích hlavních obchodních partnerů ČR zatím neprojevil (1. čtvrtletí +10 %, 3. čtvrtletí +17 %).

Stavební produkce se odrazila od loňského dna, silný meziroční růst v 1. čtvrtletí 2014 i vlivem příznivých klimatických podmínek

Na základě výsledků z produkčních statistik i kvalitativních údajů z konjunkturálních šetření v odvětví se lze domnívat, že stavebnictví v ČR během loňského roku již zřejmě narazilo na své dno. Stavební produkce zaznamenala na počátku roku 2014 první růst po jedenácti čtvrtletích, když meziročně přidala o 3,6 % (v 1. čtvrtletí i vlivem příznivých klimatických podmínek o 8,3 %). Opakovaný meziroční růst ve třech po sobě jdoucích čtvrtletích se vyskytl poprvé od přelomu let 2006 a 2007. Vyšší výkony celého stavebnictví výrazně vylepšuje inženýrské stavitelství (letošní růst produkce o 9,2 %), které těží z dynamického růstu (zejména větších zakázek), zřejmě i v souvislosti se zintenzivněním čerpání prostředků z EU na dopravní stavby v ČR. Podstatně umírněnějším tempem letos rostlo váhově dominantní pozemní stavitelství (+1,3 %), kterému pomáhá i vyšší intenzita zahajované bytové výstavby (počet zahájených bytů v 1. až 3. čtvrtletí 2014 byl nevyšší za poslední tři roky).

Silnější růstová dynamika v inženýrském stavitelství i vlivem dočerpávání prostředků z EU na dopravní stavby

Reálná hodnota stavební produkce ve 3. čtvrtletí 2014 odpovídala úrovni dosažené před jedenácti lety a proti vrcholu konjunktury (3q. 2008) byla nižší o pětinu (pozemní stavitelství), resp. o šestinu (inženýrské stavitelství).

Dynamický růst nových zakázek, především v inženýrském stavitelství

Hodnota nově uzavřených zakázek v ČR (u podniků s 50 a více zaměstnanci) vzrostla v celém stavebnictví v kontextu loňských historických minim od počátku roku meziročně o třetinu - v pozemním stavitelství o desetinu, v inženýrském stavitelství (při růstu již pět čtvrtletí v řadě) dokonce o více než 55 %. I tak však byla její výše (137,6 mld. korun) čtvrtá nejnižší od roku 2004.

Stavebním podnikům roste zásoba práce v podobě větších zakázek

Pokles průměrné hodnoty na uzavřenou zakázku (způsobený změnou legislativy i faktickým nedostatkem velkých zakázek) se zastavil (pouze v samotném 3. čtvrtletí činila průměrná hodnota 4,6 mil. korun, meziročně o téměř miliardu korun více), podobně jako průměrná hodnota u vydaných stavebních povolení. Větší zakázky tak zřejmě souvisí s pokračující realizací dopravních staveb i perspektivním rozvojem jiných významných developerských projektů.

Tržní služby pokračovaly v mírném meziročním růstu, nejvyšším za posledních šest let

Tržby ve vybraných službách² v úhrnu pokračovaly v mírném růstu započatém v polovině roku 2013. V 1. až 3. čtvrtletí meziročně reálně vzrostly „jen“ o 1,2 % (podobně jako v samotném 3. čtvrtletí), šlo však o zároveň o nejvyšší pololetní růst od roku 2008. Dařilo se zejména oborům, jejichž tržby rostou dlouhodobě, a většinou již přesáhly „předkrizovou úroveň“. V rámci roku 2014 meziroční dynamika tržeb mírně oscilovala bez náznaku významnějšího trendu.

Dlouhodobě se nejvíce daří dopravě, ubytování, informačním technologiím a některým administrativním i podpůrným činnostem (zejména pracovním agenturám)

V tomto směru dominuje doprava a skladování, kde zrychlený meziroční růst v posledních čtyřech čtvrtletích souvisí s celkovým oživením především průmyslu a zahraničního obchodu. Dlouhodobě se daří jak skladování (od počátku roku +5,5 %), tak váhově významně pozemní dopravě (+3,8 %). Lépe na tom byla i většina administrativních a podpůrných činností. A to přednostně pracovní agentury (+14,4 %, růst tržeb již osmnáct čtvrtletí v řadě), administrativní a kancelářské činnosti (+6,3 %), kratší dobu roste i poptávka po bezpečnostních a pátracích službách a pronájmu a leasingu (vozidel i strojů). V 1. až 3. čtvrtletí utřily více i informační a komunikační činnosti (+2,0 %), když se po delším útlumu dařilo i vydavatelským činnostem a hudebnímu a filmovému průmyslu. Tržby za ubytovací služby (+3,3 %), rostoucí již více než čtyři roky, táhne vzhůru především stále se rozšiřující zahraniční hotelová klientela (když výpadek návštěvnosti hostů z Ruska a Ukrajiny bohatě kompenzují turisté ze vzdálenějších, zejména asijských, zemí). Naopak tržby v pohostinství a stravování pokračovaly (po loňské dočasné stagnaci) opět v dlouhodobých poklesech (-1,1 %, v samotném 3. čtvrtletí -2,6 %).

Pokračoval dlouhodobý útlum většiny oborů profesních, vědeckých a technických činností a v činnostech v oblasti nemovitostí

Tržby v profesních, vědeckých a technických činnostech podobně jako v oblasti nemovitostí klesají prakticky nepřetržitě od roku 2009 (za šest let reálně o téměř třetinu, resp. pětinu). Negativní trend zastavila jen reklama a průzkumu trhu. V dlouhodobém útlumu pokračovaly též cestovní kanceláře (meziročně -8 %).

Lepší se nálada spotřebitelů se odrazila ve zrychlení meziroční dynamiky maloobchodních tržeb

Celkové oživení ekonomiky i pozvolna následované mírným zlepšením situace na trhu práce se promítly do indikátoru spotřebitelské důvěry, který se ve druhém čtvrtletí nacházel nejvýše od jara 2007. Maloobchodní tržby vzrostly od počátku roku o vysokých 5,6 % (meziroční růst je po očištění o kalendářní variace patrný nepřetržitě od července 2013). Dynamika tržeb byla v tomto období nejvyšší od roku 2007. Meziroční dynamika tržeb v průběhu roku 2014 spíše oscilovala, vysoká tempa si udržela v samotném 3. čtvrtletí (+5,6 %), kdy již byly konfrontovány s vyšší loňskou základnou (+2,9 %). Tržbám výrazně pomáhal vzhůru především dynamický (výrazně procyklický) motoristický segment (ve 3. čtvrtletí +13,7 %, i proti vyšší loňské základně).

Růst maloobchodních tržeb byl letos z poloviny tažen stále dynamickým motoristickým segmentem

„Nemotoristický segment“ maloobchodu již tradičně táhl prodej nepotravinářského zboží (v 1. až 3. čtvrtletí + 4,4 %), když slevové strategie pomáhaly hlavně prodejům počítačovým a komunikačním zařízením (+17,5 %). Rostly ale i tržby ve většině ostatních specializovaných prodejnách, zejména u výrobků pro domácnosti, kulturu a rekreaci či u prodejen s textilem, oděvy a obuví. Po osmi letech se dokonce zastavil i pokles u prodeje potravin ve specializovaných (tedy obvykle menších) prodejnách, když v letošním 2. i 3. čtvrtletí vzrostl o 0,6, resp. 0,5 %. Méně letos utržili v rámci specializovaných obchodů jen prodejci farmaceutického a zdravotnického zboží.

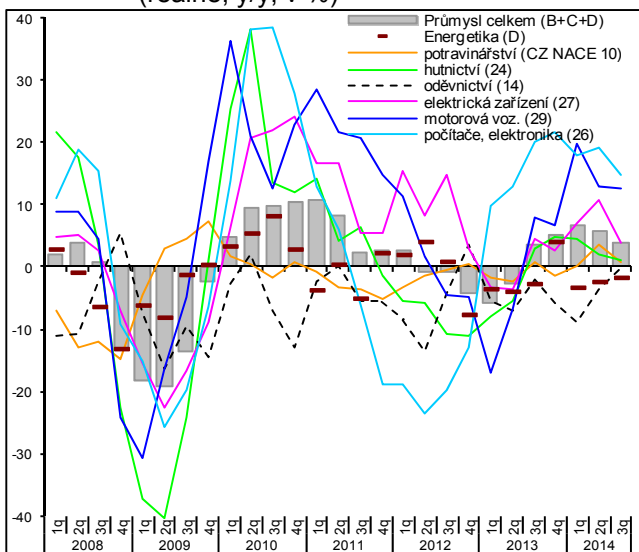
Zastavení dlouhodobého poklesu u prodeje potravin, a to dokonce i ve specializovaných prodejnách

Po téměř třech letech zastavily pokles tržby z prodeje potravinářského zboží (ve všech prodejnách), když ve 2. čtvrtletí meziročně posílily o 3,8 % (částečně i důsledkem „posunu“ velikonočních svátků na konec dubna) a za celé 1. až 3. čtvrtletí o 0,8 %. Již sedm čtvrtletí přetrvávala velmi vysoká dynamika tržeb internetových prodejců (ve 3. čtvrtletí +24,8 %), za posledních pět let se jejich tržby reálně zdvojnásobily.

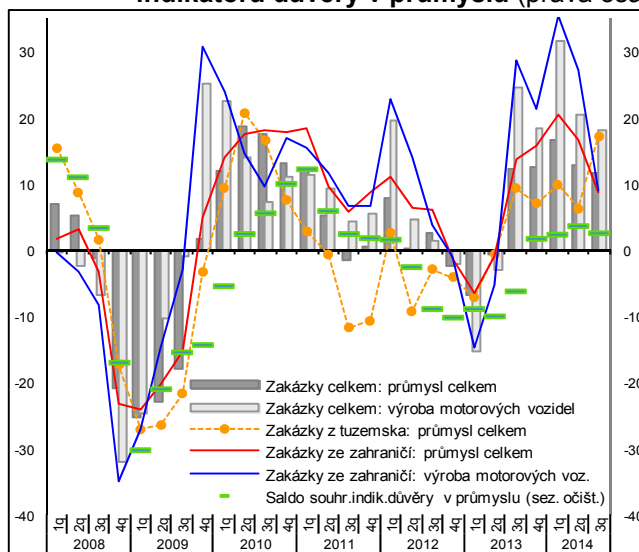
Tržby internetových prodejců se za posledních pět let reálně zdvojnásobily

² Nezahrnují odvětví obchodu, peněžnictví a pojišťovnictví, vědy a výzkumu a také veřejných služeb

Graf č. 5 **Produkce v průmyslu a vybraných zpracovatelských odvětvích (reálně, y/y, v %)**

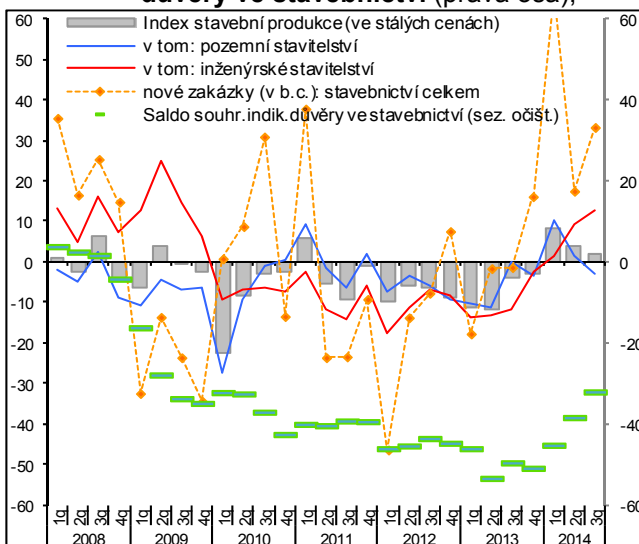

Graf č. 6 **Nové zakázky v automobilovém průmyslu, v průmyslu celkem (b.c., y/y, v %) a saldo indikátoru důvěry v průmyslu (pravá osa),**

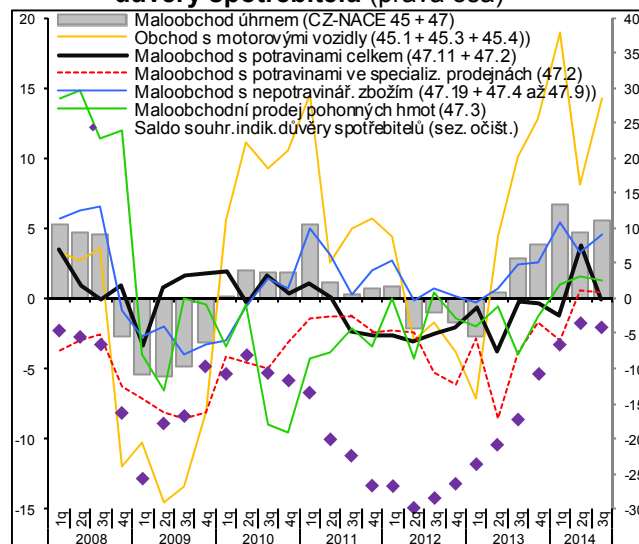

Pramen: ČSÚ

Graf č. 7 **Stavební produkce, hodnota nových zakázek (y/y, v %) a saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví (pravá osa),**

Graf č. 8 **Tržby v maloobchodě vč. motoristického segmentu (reálně, y/y, v %) saldo indikátoru důvěry spotřebitelů (pravá osa)**

Pramen: ČSÚ

